

Cat.3 #7 Corporatieve schuld... om kwaad te voorkomen.

By Pieter Bos

In dit stuk ging Pieter in op een bewering van een lezer/luisteraar, mijnheer H., dat het *concept "collectieve schuld" een bron van veel kwaad is.*

Pieter Bos: In de bijbel wordt het concept corporatieve schuld geïntroduceerd om "kwaad", Gods toorn, te voorkomen.

Omdat de Joden de Christus kruisigden, omdat één dictator in Duitsland de beslissingen nam, omdat theologie vaak anti-Joods was, omdat Eduard I Joodse bezittingen confisqueerde... zouden Joden, Duitsers, christenen en Engelsen collectief schuldig zijn, en wisten hun respectieve omgevingen zich "gerechtvaardigd" bloedige maatregelen tegen hen te nemen. Dit is, als goed begrijp, wat Huizinga (ND, 26-07-08) bedoelt en waar hij zich van distantieert, en ik heb daar geen moeite mee.

Maar met behulp van Gen 18:10 en Spr. 24:11,12 probeert hij dan het concept collectieve schuld van tafel te vegen en dat is te kort door de bocht.

Even een punt van woordgebruik. Bij "collectief" is sprake van massa, zoals in collectieve verzekering, Bij "schuld" van een volk is niet sprake van een massa, maar van een volk of natie, van een "lichaam". Ik spreek daarom van "corporatieve" verantwoordelijkheid en schuld.

Als God het volk Israël verkiest, stelt hij ook de voorwaarden vast (Lev 25-27): bij gehoorzaamheid zegen en bij ongehoorzaamheid vloek. Dat is een duidelijke afspraak, hoe koelbloedig het ook klinkt. God voegt er echter uitdrukkelijk aan toe: "Maar belijden zij hun ongerechtigheid en die van hun vaders... en boeten zij hun ongerechtigheid... dan zal ik mijn verbond gedenken" (26:40-42).

Hier is de basis voor corporatieve verantwoordelijkheid, verantwoordelijkheid voor zelfs de "ongerechtigheid van de vaders". Maar de bedoeling is duidelijk: de corporatief schuldigen moeten zich niet van hun boze vaders distantieëren: "Waarom straft u ons; dat hebben wij niet gedaan". Nee, de corporatief schuldigen moeten zich met hun boze vaders identificeren, zich met hen vereenzelvigen, en hun eigen schuld en die van hun vaders belijden, om aan de vloek te ontkomen! Voor de duidelijkheid twee toepassingen.

De eerste is die van Achan: God houdt heel Israël schuldig voor de zonde van één man. Een extremer voorbeeld kan haast niet. En dus, als niet één man maar "een heel volk zich vergrijpt aan de Man Jezus" dan is de conclusie duidelijk, de conclusie waar Huizinga voor huivert.

Maar nu komt de tweede toepassing:

Daniël leest dat God na 70 jaar zijn volk weer zal terugvoeren. Hij bidt dan niet: "God, wordt het niet tijd dat we terug mogen?", maar hij bidt: "God, de reden waarom we hier zijn is nog nooit beleden en dus kunt ons eigenlijk nog niet terug laten keren. Maar mag ik hier, op m'n eentje, beginnen: U hebt gelijk en hebt gedaan wat u had beloofd, maar wij, onze koningen, onze vaders, wij allen zijn schuldig... Wilt u ons vergeven... en handelend optreden" (vrij naar Dan 9:1-19). En hoe reageert God? Hij treedt handelend op, overeenkomstig zijn belofte in Lev. 26:40-42.

De toepassing van het Bijbelse concept corporatieve verantwoordelijkheid en corporatieve schuld is dus: elk individu van een volk of natie kan zijn volk of natie vertegenwoordigen ten kwade, zoals Achan, en ten goede, zoals Daniël. Het eerste is huiveringwekkend: niet alleen de dictator, maar elk individu is verantwoordelijk voor zijn volk; Huizinga en ik zijn ieder persoonlijk verantwoordelijk voor Nederland. Het tweede is even duizelingwekkend: elk individu kan zich identificeren met zijn volk en haar schuld, en beginnen bij God om genade te smeken!

Het bijzondere is nu dat er van de Daniël-toepassing vele voorbeelden vermeld staan. Ezra (hfst. 9) en Nehemia (hfst. 1) volgen Daniël bijna letterlijk, en met hetzelfde onderwerp: de veilige terugkeer Israël. Monumentaal is het voorbeeld van David, die zich identificeert met de zonde van zijn voorganger Saul. En opvallend is dat God zelf "zoekt naar een man die op de bres wil staan, opdat Hij het volk niet zou verwoesten" (vrij naar Ez. 22:30, zie ook Jes. 59:16 en Jer. 5:1). En God brengt zelf Abraham in de positie voor een stad op te komen waar hij niet eens deel van uitmaakt; hij kon zich dus niet identificeren, maar hij komt op voor Gods karakter: "Zou de rechter van de ganse aarde...? (Gen 18:25).

Met andere woorden: het concept corporatieve schuld gebruikt God om een volk niet te hoeven straffen, *om veel kwaad te voorkomen.*

Het concept corporatieve schuld is dus geen vrijbrief aan de omstanders om op Gods rechterstoel gaan zitten en de corporatieve schuld bepalen en overgaan tot strafmaatregelen. Ook moeten de omstanders niet op Gods rechterstoel gaan zitten en straffen gaan verzinnen, zoals antisemitisch voor de Joden, en moffenhaat tegen de Duitsers. Het concept corporatieve schuld betekent dat God in zijn heiligheid wacht op nakomelingen die "de zonde van de vaders belijden", zoals Hij nadrukkelijk bij voorbaat aangeeft, opdat hij kan vergeven!

Zoals de voorbidder Daniël werd gevolgd door de geestelijke leider Ezra, en die weer door de politieke leider Nehemia, zo is de afgelopen jaren de Verzoeningscoalitie als voorbiddersorganisatie naar Indonesië, Suriname, Afrika, Native-Americans gegaan om onze nationale schuld te belijden, in het geloof dat dat iets los maakt, zodat de geestelijke leiders in ons land Ezra zullen volgen, zodat de politieke leiders Nehemia zullen volgen. Tony Blair heeft zeer nadrukkelijk de nationale schuld van slavernij en slavenhandel beleden, en dat begon met de voorbidders.